

MAŁGORZATA BYRSKA

ODPOWIEDNIE STOSOWANIE PRZEPISÓW PRAWA GÓRNICZEGO DO PROCESU INWESTYCYJNEGO

I

Intensywny rozwój górnictwa w Polsce powinien znaleźć odbicie również w zakresie badań nad prawem górnictwem. Wyraźnie jednak odczuwa się brak w literaturze opracowań dotyczących wielu podstawowych problemów. Jednym z nich jest szczegółowe ustalenie zakresu zastosowania prawa górnictwa w tych przypadkach, w których ustawa nakazuje stosować je „odpowiednio” poza działalnością eksploatacyjną. Tego rodzaju przepisem jest między innymi art. 10 prawa górnictwa¹. Stanowi on, że „przepisy prawa górnictwa stosuje się odpowiednio w przypadku budowy zakładu górnictwa lub rozbudowy istniejącego zakładu górnictwa”. Proces inwestycyjny związany z zakładem górnictwem będzie zatem regulowany przez przepisy prawa budowlanego jak również „odpowiednie” stosowane przepisy prawa górnictwa. Związane z tym problemy prawne mają pierwszorzędny walor praktyczny, a to ze względu na prowadzoną na szeroką skalę działalność inwestycyjną w górnictwie².

Analizując strukturę omawianego artykułu można wyodrębnić dwie jego części: pierwsza wskazuje zakres zastosowania („do budowy i rozbudowy zakładu górnictwa”), druga natomiast wskazuje — jakie przepisy prawne mają być odpowiednio stosowane („przepisy prawa górnictwa”). Przepisy te regulują dwa rodzaje działalności: pierwszym jest proces eksploatacyjny (zgodnie z art. 1 prawa górnictwa), drugim, zgodnie z art. 10 prawa górnictwa — proces inwestycyjny. Niniejsze rozważania odnoszą się wyłącznie do procesu inwestycyjnego.

¹ Por. także art. 32, 38 ust. 2, 44 ust. 3, 45 ust. 5, 61 ust. 3 prawa górnictwa, Dekret z dn. 6 V 1953 r. — Prawo górnictwa, Dz. U. nr 23 z 1961 r., poz. 113.

² Dla zobrazowania wagi tej działalności warto przytoczyć następujące dane: w 1969 r. wartość produkcji górnictwa wynosiła 58634,5 mln zł, a wartość nakładów inwestycyjnych związanych z górnictwem — 15366,2 mln zł — z czego wynika, że wartościowy wskaźnik określający drugi zakres odniesienia wynosi w przybliżeniu 25%. Rocznik Statystyczny, Rok 1970, tabl. 85 i 83.

Prawidłowe ustalenie zakresu art. 10 prawa górniczego wymaga zbadania: 1) w jakim znaczeniu przepis ten posługuje się takimi pojęciami jak: a) zakład górniczy), b) budowa (rozbudowa) zakładu górniczego; 2) w jakim zakresie do budowy (rozbudowy) zakładu górniczego prawo górnicze stosuje się wprost, tj. z pominięciem normy art. 10 tegoż prawa; 3) jak należy rozumieć zawartą w art. 10 prawa górniczego dyrektywę interpretacyjną nakazującą „stosować odpowiednio” przepisy prawa górniczego.

II

Pojęciem „zakład górniczy” prawo górnicze posługuje się nader często³, jednak nigdzie go nie definiuje. W literaturze termin ten jest różnie rozumiany⁴. Podstawę do ustalenia zakresu pojęcia „zakład górniczy” powinny stanowić art. 22 i 23 prawa górniczego. Określają one uprawnienia przedsiębiorstwa górniczego związane z wydobywaniem kopaliny, a realizowane przez zakład górniczy. Na podstawie wyżej powołanych przepisów A. Agopszowicz sformułował następującą definicję: „zakład górniczy stanowi zorganizowany zespół środków, którym posługuje się przedsiębiorstwo górnicze dla realizacji swego prawa podmiotowego, prawa do wydobywania kopaliny ze złoża, w granicach określonego obszaru górniczego”⁵. Pod pojęciem „wydobywanie” należy rozumieć tylko odspojenie, oddzielenie, wybranie części złoża kopaliny i ewentualnie dostarczenie jej na powierzchnię. Nie można tym terminem objąć przeróbki mechanicznej, nie ma bowiem żadnych podstaw do rozszerzającej interpretacji art. 22 i 23 prawa górniczego⁶.

Przytoczona wyżej definicja zakładu górniczego przyjmuje, że stanowi on zorganizowany zespół środków, pewną wyodrębnioną w jakiś sposób jednostkę organizacyjną w ramach przedsiębiorstwa górniczego. Analiza schematów organizacyjnych poszczególnych przedsiębiorstw górniczych podważa jednak trafność powyższej definicji. W przedsiębiorst-

³ Np. w dziale IV prawa górniczego.

⁴ Z obszernej literatury na ten temat por. A. Agopszowicz, *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone robotami górnictwem*, Warszawa 1964, s. 64; A. Wasilewski, *Obszar górniczy*, Warszawa 1969, s. 44; A. Longchamps, *Prawne pojęcie zakładu górniczego*, *Gazeta Administracji* nr 2 z 1948 r.; T. Płodowski, *Prawo górnicze*, Warszawa 1961, s. 92 i n.; F. Gojny, *Zakład górniczy w prawie polskim*, PiP 1965 nr 7, s. 77 i n.

⁵ A. Agopszowicz, *System prawny górnictwa w zarysie*, Katowice 1969 s. 28.

⁶ Por. orzeczenie Odwoławczej Komisji do spraw Szkód Górniczych ogłoszone w Orzecznictwie Sądowym i Arbitrażowym Wyd. Zarządu Okręgu ZPP w Katowicach poz. IX 02 03 04 — (cyt. dalej jako OSA); za takim ujęciem przemawiają również definicje podawane w naukach technicznych np. *Mała encyklopedia techniczna*, s. 103; Z. Wilk, *Eksploracja złóż płynnych surowców mineralnych*, Katowice 1969, s. 16.

wach górniczych, które nastawione są głównie na produkcję pewnego finalnego wyrobu z wydobywanego materiału, jak np. w cementowni, samo dostarczenie potrzebnego surowca (kamienia) staje się działalnością z zakresu zaopatrzenia. Kamieniołom, w którym bezpośrednio wydobywa się surowiec, jest działem czy oddziałem cementowni, o prostej, odrębnie zorganizowanej strukturze, znajdującej odpowiednie odbicie w schemacie organizacyjnym danej jednostki, Trudno jednak analogicznego rozwiązania dopatrzeć się w przedsiębiorstwach górniczych wydobywających np. węgiel kamienny. W danym przypadku głównym zadaniem jest eksploatacja, przeróbkę mechaniczną należy natomiast zaliczyć do czynności drugorzędnych. Schemat organizacyjny takiego przedsiębiorstwa górniczego jest bardziej złożony. W rezultacie nie można przeprowadzić ostrej linii zakreślającej organizacyjną odrębność zakładu górniczego. Kierownictwu, któremu podlega zakład górniczy, mogą podlegać równocześnie i inne działy przedsiębiorstwa i one dopiero łącznie z zakładem górniczym tworzą zorganizowany zespół. Nie ma wystarczających podstaw do generalnego określenia zakładu górniczego jako „zorganizowanego” zespołu środków. Zakładem górniczym jest zatem ta część przedsiębiorstwa górniczego, która służy do prowadzenia bezpośredniej działalności wydobywczej w granicach utworzonego obszaru górniczego, w ramach przyznanego przedsiębiorstwu górniczemu prawa do wydobywania danej kopaliny.

Proces inwestycyjny regulowany jest bezpośrednio przez prawo budowlane⁷. Zgodnie z art. 1 ust. 4 pkt 8 prawa budowlanego przez „rozbudowę” należy rozumieć: nadbudowę, przebudowę oraz remont; czynności te będą więc objęte odpowiednim stosowaniem przepisów prawa górniczego.

Ogólna polityka państwa w zakresie organizacji procesu inwestycyjnego⁸, jak i praktyka wskazuje na konieczność rozszerzającej wykładni art. 10 prawa górniczego i przyjęcia, że obejmuje on również etap projektowania. Projekty budowlane w zakresie budownictwa górniczego są zatwierdzane przez okręgowe urzędy górnicze⁹. Podstawą prawną działalności okręgowych urzędów górniczych w tym zakresie może być jedynie rozszerzająco interpretowany art. 10 prawa górniczego. Analiza sytuacji na placu budowy potwierdza prawidłowość takiego rozwiązania. Prawo budowlane nakłada obowiązek współdziałania inwestora, biura projektów i wykonawcy robót w celu wykonania wspólnych zadań planowych. Norma art. 10 prawa górniczego przestaje obowiązywać odpowiednich adresatów dopiero z chwilą zakończenia: 1) etapu projektowa-

⁷ Ustawa z dn. 31 I 1961 r. o prawie budowlanym, Dz. U. nr 7 z 1961 r., poz. 46 oraz zmiana: Dz. U. nr 13 z 1963 r., poz. 91.

⁸ Por. uchwały II Plenum KC PZPR, Nowe Drogi, nr 5 z 1969 r., s. 263.

⁹ Są to organy administracji górniczej.

nia, 2) budowy (rozbudowy) obiektu budowlanego zakładu górniczego i oddania go do eksploatacji.

W skład zakładu górniczego mogą wchodzić zarówno obiekty zaliczane do budownictwa specjalnego jak i powszechnego. Do obiektów budownictwa specjalnego zalicza się: 1) podziemne i naziemne obiekty inżynierskie, instalacje przemysłowe i urządzenia techniczne związane z eksploatacją kopalini, 2) budynki stałe i tymczasowe, służące do celów technologicznych górnictwa oraz urządzenia budowlane związane z tymi budynkami, budowane lub istniejące w zakładach górniczych¹⁰. Natomiast budownictwo powszechne obejmuje obiekty budowlane nie zaliczone w obowiązujących przepisach do budownictwa specjalnego (art. 2 ust. 3 pkt 2 prawa budowlanego). Ponadto okólnik Przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury oraz Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 30 I 1963 r. w sprawie określenia budynków zakładów górniczych resortu górnictwa i energetyki zaliczanych do budownictwa powszechnego¹¹, taksatywnie wyliczył te obiekty. Są to m. in. lampownie, magazyny, szatnie, stołówki, łaźnie. Uznanie, że wymienione obiekty wchodzi w skład zakładu górniczego wydaje się wskazywać na szersze rozumienie pojęcia tegoż zakładu niż to wynika ze wskazanej wyżej definicji.

Budowa zatem zakładu górniczego obejmuje wszelką działalność, której rezultatem jest uzyskanie obiektu budowlanego zaliczanego do budownictwa specjalnego lub powszechnego, wchodzącego w skład zakładu górniczego. Do projektowania, budowy (rozbudowy) wszystkich tych obiektów budowlanych prawo górnicze powinno znaleźć odpowiednie zastosowanie.

III

Ponieważ art. 10 prawa górniczego nie wyjaśnia, o jakich uczestników procesu inwestycyjnego chodzi, powstaje pytanie, czy należy mieć na względzie tylko przedsiębiorstwo górnicze, czy również inne podmioty nie mające znamion przedsiębiorstwa górniczego, a w procesie tym uczestniczące.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 prawa górniczego „przedsiębiorstwo górnicze może wykonywać pod powierzchnią wszelkiego rodzaju roboty, budowle i urządzenia potrzebne do wydobywania kopaliny”¹². W tej

¹⁰ Rozporządzenie RM z dn. 13 VII 1961 r., Dz. U. nr 35, poz. 176.

¹¹ Dz. Bud. nr 4, poz. 15.

¹² Państwowe przedsiębiorstwa górnicze realizują te uprawnienia za pomocą samodzielnych oddziałów wykonawstwa inwestycyjnego powołanych do życia na podstawie zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministerstwa Finansów z dnia 24 XII 1951 r. w sprawie jednostek nadzoru

sytuacji prawo górniczne znajdzie zastosowanie wprost, bez potrzeby posłużenia się art. 10 tegoż prawa.

Poważniejsze inwestycje przedsiębiorstwo górniczne realizuje systemem zleconym na podstawie umów zawieranych z przedsiębiorstwami wykonawstwa inwestycyjnego¹³.

W literaturze można spotkać się z poglądem, że każde przedsiębiorstwo, które buduje zakład górniczy, staje się automatycznie przedsiębiorstwem górnicznym w tym zakresie, w którym praca jego zakładu staje się tożsama z pracą zakładu górniczego¹⁴. Pogląd ten został poddany krytyce przez A. Agopszowicza¹⁵. Jego zdaniem, przedsiębiorstwem górnicznym jest tylko ten podmiot, któremu „służy wyłącznie prawo do wydobywania kopaliny ze złoża w granicach określonego obszaru górniczego” (art. 22 prawa górniczego). Przedsiębiorstwu wykonawstwa inwestycyjnego nie przysługuje prawo do wydobywania kopaliny, celem jego działania jest budowa lub rozbudowa zakładu górniczego.

Godząc się z tym poglądem trzeba odrzucić tezę, że przedsiębiorstwem górnicznym jest każde przedsiębiorstwo, które wydobywa kopalinę przy zastosowaniu techniki górniczej, albowiem „warunek prowadzenia eksploatacji górniczej” nie wystarcza do nadania jednostce gospodarczej w sposób automatyczny pozycji prawnej przedsiębiorstwa górniczego. Podobnie jak tezę, że jest nim każde przedsiębiorstwo budujące obiekty zakładu górniczego¹⁶.

Do działalności przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego przepisy prawa górniczego znajdują natomiast odpowiednie zastosowanie z mocy art. 10 prawa górniczego właśnie dlatego, że nie są one przedsiębiorstwami górnicznymi. Również zakład, za pomocą którego wykonują one swoje zadanie, nie jest zakładem górnicznym. Do ruchu tego zakładu prawo górniczne znajdzie odpowiednie zastosowanie w takim zakresie, w jakim przepisy prawa górniczego tego ruchu mogą dotyczyć.

Zgodnie z prawem budowlanym osobą kierującą i organizującą produkcję budowlaną na placu budowy jest kierownik budowy¹⁷. Można zauważyć daleko posunięte podobieństwo między sytuacją kierownika

inwestycyjnego i komórek wykonawstwa inwestycyjnego systemem gospodarczym, MP nr A-4 z 1952 r., poz. 52.

¹³ Należy podkreślić, że art. 10 *prawa górniczego* nie posługuje się w ogóle terminem „przedsiębiorstwo”, a więc mogą to być różnego rodzaju jednostki organizacyjne prowadzące działalność inwestycyjną.

¹⁴ T. Płodowski, *op. cit.* s. 116; A. Wasilewski, *Szkola górnicza*, Warszawa 1964, s. 41.

¹⁵ A. Agopszowicz, *System ...*, *op. cit.* s. 22 i n.

¹⁶ A. Agopszowicz, *Prawo wydobywania kopaliny*, RPEiS, 1966 nr 3, s. 10 i n.; odmiennie orzeczenie Odwoławczej Komisji do spraw Szkód Górniczych ogłoszone w OSA, poz. IX 02 01 01.

¹⁷ Por. M. Aręłowicz i E. Kulesza, *Umowy o wykonanie inwestycji budowlanych*, 1969, s. 106 i n.

ruchu zakładu górniczego i kierownika budowy oraz pomiędzy sytuacją kierowników oddziałów ruchu zakładu górniczego i kierowników robót. O ile jednak pomiędzy tymi pierwszymi istnieje zawsze więź organizacyjna w ramach jednego przedsiębiorstwa górniczego, o tyle pomiędzy kierownikiem budowy i kierownikiem robót więź ta może nie wystąpić. Będzie to miało miejsce wtedy, gdy poszczególne roboty wykonywane są przez wyspecjalizowanych podwykonawców pozostających jedynie w stosunkach umownych z generalnym realizatorem lub generalnym wykonawcą. Nie przeszkadza to jednak stosować przepisów prawa górniczego odpowiednio do działalności tych podmiotów w takim zakresie, w jakim krzyżuje się ona z ruchem zakładu górniczego w budowie.

Pozostaje jeszcze do rozważenia kwestia charakteru stosunku prawnego łączącego przedsiębiorstwo górnicze z przedsiębiorstwem wykonawstwa inwestycyjnego. Należałoby zbadać, czy są to stosunki administracyjnoprawne, czy cywilnoprawne. Istotna różnica pomiędzy jednymi a drugimi stosunkami prawnymi sprowadza się do wzajemnej zależności zwierzchniej lub braku takiej zależności między stronami zawierającymi umowę inwestycyjną¹⁸. Analiza stosunku łączącego uczestników procesu inwestycyjnego wskazuje, że pozostają oni ze sobą w zasadzie w bezpośrednich lub pośrednich stosunkach umownych¹⁹. Stwierdzenie, iż mamy tu do czynienia przeważnie ze stosunkami cywilnoprawnymi rodzi te konsekwencje, że obowiązek ustalenia, czy i w jaki sposób należy odpowiednio stosować przepisy prawa górniczego obciążą przede wszystkim przedsiębiorstwa wykonawstwa inwestycyjnego uczestniczące w budowie lub rozbudowie zakładu górniczego.

IV

Mówiąc o „odpowiednim stosowaniu” prawa górniczego — mamy zwykle na myśli formułowanie norm z przepisów odnoszących się do sytuacji innych niż te, dla których zostały one ustanowione. Jeżeli posłużyć się terminologią przyjętą przez J. Nowackiego²⁰ proces inwesty-

¹⁸ Wydaje się, że cytowanie tutaj ogromnej literatury dotyczącej omawianego zagadnienia nie jest celowe. Por. A. Wolter, *Prawo cywilne*, Warszawa 1967, s. 18.; J. Starościk, *Prawo administracyjne*, Warszawa 1969, s. 17 oraz A. Agopszowicz, *Odpowiedzialność za szkody ...*, op. cit., s. 92.

¹⁹ Gdy stronami są j.g.u. zawieranych na podstawie § 6 ust. 1 i 3 zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dn. 11 II 1970 r. dotyczącego ogólnych warunków umów o realizację inwestycji i o wykonywanie remontów budowlanych MP nr 7, poz. 66). Jeżeli natomiast wykonawcą jest jednostka gospodarki nie uspołecznionej, a zleceniodawcą j.g.u. warunki umowy określają c.z.u z 1950 r., gdy zaś obie strony nie są j.g.u., to zawarta między nimi umowa jest umową o dzieło regulowaną przez kodeks cywilny.

²⁰ J. Nowacki, *Analogia legis*, Warszawa 1966, s. 137 i n.

cyjny będzie zakresem odniesienia, a przepisy prawa górniczego przepisami stosowanymi do tego zakresu. Odpowiednie stosowanie przepisów może prowadzić do trzech możliwości: a) niektóre przepisy prawa górniczego (przepisy stosowane) znajdują zastosowanie bez zmian, b) niektóre nie mogą mieć w ogóle zastosowania, c) niektóre przepisy mogą być stosowane z pewną modyfikacją.

W literaturze panuje na ogół zgodny pogląd, że przepisy mówiące o „odpowiednim stosowaniu” prawa należy traktować jako „przepisy odsyłające”²¹. Art. 10 prawa górniczego będzie zatem generalną klauzulą odsyłającą do odpowiedniego stosowania przepisów prawa górniczego w przypadku prowadzenia działalności inwestycyjnej dotyczącej budowy lub rozbudowy zakładu górniczego. Tym samym przepisy zawarte w prawie górniczym wymieniają normy, odnoszące się do procesu eksploatacyjnego, jak również normy odnoszące się do procesu inwestycyjnego. Są to normy kompetencyjne, dające podstawę określonym podmiotom do podejmowania prawnie wiążących decyzji²².

Pierwszym etapem rozważań będzie próba przeprowadzenia podziału przepisów prawa górniczego na te, które wejdą w zakres naszych zainteresowań i te, które ze względu na swoją treść nie mogą znaleźć zastosowania. Nie będzie więc stosować się odpowiednio do procesu inwestycyjnego tych przepisów prawa górniczego, które ze względu na swój wyraźny cel modyfikacji nie podlegają. Należą tu przepisy prawa górniczego regulujące zakres i treść prawa do wydobywania kopalin. Normy prawne wyinterpretowane z tych przepisów odnosić się będą wyłącznie do procesu eksploatacyjnego prowadzonego przez przedsiębiorstwo górnicze wyposażone w podmiotowe prawo do wydobywania kopalin²³.

Pozostałe przepisy prawa górniczego stanowią podstawę do wyinterpretowania z nich również norm odnoszących się do procesu inwestycyjnego. Powstaje jednak kwestia, czy zawarta w art. 10 prawa górniczego dyrektywa interpretacyjna dopuszcza taką modyfikację przepisów, w rezultacie której formułowano by normy dla sytuacji nie uregulowanych wyraźnie w prawie górniczym, czy też przepis ten nie rozstrzyga, jakie normy mają zastosowanie wówczas, gdy brak w prawie górniczym norm odnoszących się do danej sytuacji. W tym drugim przypadku rola dyrektywy interpretacyjnej z art. 10 prawa górniczego sprowadzałaby się tylko do wyeliminowania możliwości stosowania w procesie inwestycyjnym niektórych norm prawa górniczego. W pierwszym natomiast przypadku interpretator prawa górniczego może sformułować interesujące

²¹ Por. A. Wolter, op. cit., s. 74; J. Nowacki, op. cit., s. 140; J. Wróblewski, *Przepisy odsyłające*, Zeszyty Naukowe UŁ nr 35, 1964, s. 3 i n.

²² Z. Ziemiński, *Kilka uwag o pojęciu przestrzegania i pojęciu stosowania prawa*, PiP 1968 nr 1, s. 5 i n.

²³ Por. A. Agopszowicz, *Odpowiedzialność za szkody ...*, op. cit., s. 63.

go normy według pewnych ogólnych zasad, a nie na podstawie przepisów odnoszących się do z góry określonych stanów faktycznych. W tym też założeniu można dopatrzeć się zagrożenia praworządności; stosowanie prawa może przerodzić się w tworzenie prawa. Będzie to miało miejsce w szczególności, gdy w procesie stosowania prawa górniczego ulegnie zmianie sposób zachowania się nakazany przez normę prawną²⁴. Takiej możliwości nie można — moim zdaniem — dopuścić. Jeżeli bowiem mówimy o częściowej zmianie zakresu zastosowania normy „odpowiednio stosowanej” i nazywamy to jej modyfikacją, w istocie mamy na myśli coś zupełnie innego, a mianowicie podciągnięcie, czyli subsumpcję pod normą prawną stanu faktycznego różniącego się częściowo od zakresu zastosowania takiej normy. Zgodnie na przykład, z art. 129 prawa górniczego „urzędy górnicze sprawują kontrolę i nadzór nad przedsiębiorstwem górnikiem w zakresie stosowania przepisów prawa górniczego”. Częściowa zmiana tego przepisu wyglądać będzie w ten sposób, że na użytek procesu inwestycyjnego przepis ten będzie rozumiany tak, jak gdyby mówił o przedsiębiorstwie wykonawstwa inwestycyjnego, a nie o przedsiębiorstwie górnikiem (inwestorze).

Przy takim postawieniu sprawy należy uznać, że przepisy prawa górniczego o planie ruchu zakładu górniczego, o kierownictwie i dozorcze ruchu takiego zakładu, o nadzorze urzędów górniczych, o załodze zakładu górniczego oraz przepisy karne w niektórych przypadkach mają zastosowanie w całości, a w innych zastosowania nie mają. Zasada powyższa obowiązuje w zależności od konkretnych okoliczności i od rodzaju przedsiębiorstwa wykonawstwa inwestycyjnego. Te ostatnie z uwagi na profil ich specjalizacji ulegną zróżnicowaniu na: 1) przedsiębiorstwa robót górniczych, budujące obiekty i urządzenia podziemne zakładu górniczego (w tym również przedsiębiorstwa budowy szybów), 2) przedsiębiorstwa montażowe oraz 3) przedsiębiorstwa budowlane.

W stosunku do przedsiębiorstw robót górniczych wyliczone wyżej przepisy prawa górniczego będą mogły znaleźć zastosowanie w całości, ze względu na podobieństwo stosowanej technologii robót, podczas gdy w stosunku do innych przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego nie będzie to — ze względu na różnice w metodach działania — możliwe. Zawsze jednak znajdzie zastosowanie art. 82 łącznie z art. 92 prawa górniczego. Z mocy bowiem tych przepisów: 1) przedsiębiorstwo górniczne (a w związku z art. 10 prawa górniczego również przedsiębiorstwo wykonawstwa inwestycyjnego) jest obowiązane wyznaczyć dla każdego zakładu górniczego kierownika ruchu tego zakładu oraz w dostatecznej liczbie osoby sprawujące kierownictwo działów ruchu i dozór ruchu²⁵;

²⁴ Z. Ziemiński, *Logika praktyczna*, Warszawa 1969, s. 122.

²⁵ Na podstawie art. 88 ust. 2 prawa górniczego zostało wydane zarządzenie Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dn. 21 XI 1964 r. w sprawie sposobu zgłaszania przez przedsiębiorstwa górnicze osób sprawujących kierownictwo i dozór

2) osoby te powinny posiadać określone kwalifikacje ogólne naukowe i zawodowe²⁶. Jeżeli wykonawców robót jest więcej, każdego z nich obciąża ten sam obowiązek.

Natomiast regulacja prawna dotycząca planu ruchu zakładu górniczego, obejmie bez zmian ten wycinek ruchu zakładu przedsiębiorstwa wykonawstwa inwestycyjnego, który krzyżuje się z ruchem zakładu górniczego. Przedsiębiorstwo to powinno zatem sporządzić w uzgodnieniu z inwestorem plan ruchu obejmujący jego działalność w procesie inwestycyjnym²⁷.

Przepisy karne i karno-administracyjne zawarte w prawie górniczym mogą również być podstawą do odkodowania z nich norm prawnych obowiązujących uczestników procesu inwestycyjnego. Stanowisko takie potwierdza decyzja Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 14 VI 1963 r. Czytamy w niej, że: „sankcjom karno-administracyjnym z art. 137 prawa górniczego podlega każdy, kto narusza wyżej cytowane przepisy — bez względu na zajmowane stanowisko oraz niezależnie od posiadanego zatwierdzenia okręgowego urzędu górniczego”²⁸.

Trudno natomiast przyjąć generalną zasadę, iż przepisy o załodze zakładów górniczych należy również stosować do załóg zakładów wykonawstwa inwestycyjnego. Z uwagi na określone w prawie górniczym uprawnienia i obowiązki członków załogi zakładu górniczego (np. w zakresie płac, opieki socjalnej i zdrowotnej, czasu pracy i wypoczynku, zaopatrzenia emerytalnego itd.) art. 10 prawa górniczego może być podstawą niewłaściwej interpretacji przepisów tego prawa. Sądzę jednak, iż podobieństwo pomiędzy zakresem czynności członka załogi zakładu górniczego i zakresem czynności członka innego zakładu objętego hipotezą art. 10 prawa górniczego, powinno prowadzić do takiego samego określenia zakresu jego prac i obowiązków, o ile możliwości takiej nie wyłączają postanowienia prawa pracy i układów zbiorowych.

V

Reasumując powyższe uwagi można sformułować pewne postulaty pod adresem interpretatora prawa górniczego. Powinien on, po stwierdzeniu iż działalność inwestycyjna dotyczy obiektów budowlanych wchodzących w skład zakładu górniczego, stwierdzić, że działalność ta jest działalnością w ruchu zakładów górniczych oraz zasad i trybu zatwierdzania tych osób przez Urzędy górnicze (MP nr 82, poz. 388).

²⁶ Na podstawie art. 92 prawa górniczego zostało wydane rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dn. 1 VIII 1966 r. w sprawie warunków ogólnych, naukowych i zawodowych, jakim powinny odpowiadać osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego (Dz. U. nr 31, poz. 185).

²⁷ § 1 ust. 2 zarządzenia Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dn. 8 IX 1967 r. w sprawie zasad sporządzania oraz trybu zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych (MP nr 52, poz. 261).

²⁸ Decyzja Wyższego Urzędu Górniczego — OSA poz. IX. 07 07 03.

dzących w skład zakładu górniczego: a) wyeliminować te z przepisów prawa górniczego, które ze względu na swój wyraźny cel nie znajdują w ogóle zastosowania (przepisy regulujące zakres i treść prawa do wydobywania kopalin); b) przeprowadzić wśród pozostałych przepisów wtórną selekcję ze względu na profil działalności określonego przedsiębiorstwa wykonawstwa inwestycyjnego; c) klauzulę „odpowiedniego stosowania” przepisów prawa górniczego pojmować jedynie jako dyrektywę interpretacyjną nakazującą stosować określone przepisy prawa górniczego, bez możliwości dokonania zmian w sposobie zachowania nakazanym przez normę prawną.

Można postulować również rezygnację z formułowania w tekstach prawnych ogólnych klauzul odsyłających, które utrudniają orientację co do aktualnego stanu prawnego. Rezygnacja taka nie oznacza, że ustawodawca powinien taksatywnie wyliczać przepisy prawa górniczego, które w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa wykonawstwa inwestycyjnego znajdują zastosowanie. Ustawodawca mógłby jednak wprowadzić odesłanie do konkretnych działów lub rozdziałów prawa górniczego, tak jak to uczynił w art. 2 ust. 1 prawa geologicznego²⁹ lub w art. 5 dekretu o urzędach górniczych³⁰. Zostałby wyeliminowany wtedy stan niepewności prawnej obejmujący znaczny obszar stosunków prawnych.

L'APPLICATION CORRESPONDANTE DES PRESCRIPTIONS DU DROIT MINIER AU PROCESSUS D'INVESTISSEMENT

R é s u m é

Dans l'introduction de l'article on a déterminé l'objet des investigations concernant l'application convenable des prescriptions du droit minier au processus d'investissement (art. 10 du droit minier).

La détermination du domaine de référence dans lequel les prescriptions du droit minier doivent être appliquées, exige la précision du sens des concepts employés dans l'article 10 du droit minier, tels que: „construction” (budowa), „aggrandissement” (rozbudowa), „établissement minier”. Dans l'analyse de ce dernier on a éliminé de la définition contenue dans la littérature, l'élément d'organisation. Ceci du fait que dans certains cas, surtout lorsqu'il s'agit d'entreprises minières à un seul établissement, il est impossible de distinguer cet élément. Dans l'article, on a également proposé une interprétation élargie de concepts tels que: „construction” et „aggrandissement” de l'établissement, en y incluant l'étape de projetement. Cependant cela ne signifie pas — qu'ils relèvent du droit de construction car ce dernier s'occupe en plus du démolissement et de la conservation des édifices.

Dans le chapitre suivant on a effectué la classification des sujets exerçant une activité d'investissement lié à la construction ou à l'aggrandissement d'établissements miniers. Il peut s'agir d'entreprises minières ainsi que d'entreprises de

²⁹ Dz. U. nr 52 z 1960 r., poz. 303,

³⁰ Dz. U. nr 23 z 1961 r., poz. 114.

réalisation d'investissements. Le droit minier ne trouve une application correspondante en vertu de l'article 10, qu'envers l'activité de ces dernières. Les considérations qui suivent concernent le caractère des liens intervenant entre l'entreprise minière (investisseur) et l'entreprise de réalisation d'investissements, entreprises qui prennent part à la construction ou à l'agrandissement de l'établissement minier. Ce sont surtout des rapports juridiques civils de ce fait c'est à l'entreprise de réalisation d'investissements qu'il revient de décider si et de quelle façon il convient d'appliquer les prescriptions du droit minier.

Le dernier problème traité dans cet article consiste en une tentative de répondre à la question: comment convient-il d'appliquer adéquatement le droit minier. Par la nature des choses, ces considérations possèdent un caractère général. Elles tendent avant tout à discerner les prescriptions du droit minier qui ne peuvent trouver aucune application. On a ensuite montré pourquoi les autres prescriptions du droit minier, lors de leur application adéquate, rendent impossible toute modification du mode de comportement imposé par une norme juridique.